

In Search of a Philosophy of Halacha (3)

The Role of Torah She'Baal Peh

(1) ויקרא פרק כו

(מו) אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרוֹת אֲשֶׁר נָתַן יְקֹנֶק בֵּינוּ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד מֹשֶׁה:

רש"י ויקרא פרק כו

(מו) והתורה - אחת בכתב ואחת בעל פה, מגיד שכולם נתנו למשה בסיני:

(2) ספרא בחוקותי פרשה ב

אלה החוקים והמשפטים והתורות, החוקים אילו המדרשות, והמשפטים אילו הדינים, והתורות מלמד ששתי תורות ניתנו להם לישראל אחד בכתב ואחד בעל פה

(3) במדבר פרק טו

(לב) וַיְהִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקֵּשׁ עֲצִים בַּיּוֹם הַשֵּׁבֶת: (לג) וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקֵּשׁ עֲצִים אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וְאֶל כָּל הָעֵדָה: (לד) וַיִּנְיִחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ מֶה יַעֲשֶׂה לוֹ:

רש"י במדבר פרק טו

(לד) כי לא פרש מה יעשה לו - לא היו יודעים באיזו מיתה ימות, אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה:

(4) דברים פרק כד

(א) כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבִעֲלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חַן בְּעֵינָיו כִּי מִצָּא בָּהּ עֲרֹת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ: (ב) וַיִּצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהִיְתָה לְאִישׁ אַחֵר: (ג) וּשְׂנֵאָהּ הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן אֲשֶׁר לָקַחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה: (ד) לֹא יוּכַל בְּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לְהִיּוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֵרִי אֲשֶׁר הִטְמָאָה כִּי תוֹעֵבָה הוּא לִפְנֵי יְקֹנֶק וְלֹא תִחַטֵּיא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְקֹנֶק אֶלְהִיךָ נָתַן לָךְ נְחֻלָּה:

(5) דברים פרק כה

(ב) וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹתֵר הִרְשָׁע וְהִפִּילוּ הַשִּׁפְטִים וְהִכְהוּ לִפְנֵינוּ כְּדִי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: (ג) אַרְבָּעִים יָכֵנוּ לֹא יִסִּיף פֶּן יִסִּיף לְהַכִּיתוֹ עַל אֵלֶּה מִכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אַחִיךָ לְעֵינֶיךָ:

(6) רמב"ם הלכות ממרים פרק א הלכה ב

כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה שנאמר לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, ... (1) אחד דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה, (2) ואחד דברים שלמדום מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא, (3) ואחד דברים שעשאוים סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה והן הגזרות

והתקנות והמנהגות, כל אחד ואחד מאלו השלשה דברים מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה

(7) תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ס עמוד ב

דרש רבי יהודה בר נחמני מתורגמניה דרבי שמעון בן לקיש, כתיב: + שמות ל"ד + כתוב לך את הדברים האלה, וכתיב: + שמות ל"ד + כי ע"פ הדברים האלה, הא כיצד? דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה, דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב. דבי רבי ישמעאל תנא: אלה - אלה אתה כותב, ואי אתה כותב הלכות. א"ר יוחנן: לא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר: + שמות ל"ד + כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל.

(8) מגילת תענית (ליכטנשטיין) הסכוליון

בארבעה בתמוז עדא ספר גזרתא. מפני שהיה כתוב ומונח לצדוקים ספר גזרות אלו שנסקלין ואלו שנשרפין אלו שנהרגין ואלו שנחנקין וכשהיו יושבין ואדם שואל ומראין לו בספר אומר להם מנין שזה חיב סקילה וזה חיב שרפה וזה חיב הרגה וזה חיב חניקה לא היו יודעין להביא ראיה מן התורה. אמרו להם חכמים הלא כתוב על פי התורה אשר יורוך וגוי מלמד שאין כותבין הלכות בספר... יום שבטלוהו עשאוהו יום טוב.

(9) מדרש תנחומא (ורשא) פרשת כי תשא סימן לד

א"ר יהודה בר שלום כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה כתב לך בקש משה שתהא המשנה בכתב ולפי שצפה הקדוש ברוך הוא שאומות העולם עתידין לתרגם את התורה ולהיות קוראין בה יונית והם אומרים אנו ישראל ועד עכשיו המאזנים מעויין (ס"א מצויין) אמר להם הקדוש ברוך הוא לעכו"ם אתם אומרים שאתם בני איני יודע אלא מי שמסטורין שלי אצלו הם בני ואיזו היא זו המשנה שנתנה על פה

(10) במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה יד

א"ר אבא סדדונניא אם יאמר לך אדם למה לא נתנו בכתב דברי סופרים כשם שנתנו ד"ת אמור לו לפי שא"א לכתוב כל דבריהם הה"ד ויותר מהמה בני הזהר מהו מהמה מה נכנסה בך אם באת לכתוב דברי סופרים למה שאלו באת לכתוב דבריהם אין קץ וסוף לדברים לעשות ספרים

(11) ספר העיקרים מאמר ג פרק כג

ועוד לפי שאי אפשר שתהיה תורת השם יתברך שלמה באופן שתספיק בכל הזמנים. לפי שהפרטים המתחדשים תמיד בעניני האנשים, במשפטים והדברים הנפעלים הם רבים מאד משיכללם ספר, על כן נתנו למשה בסיני על פה דרכים כוללים נרמזו בתורה בקצרה, כדי שעל ידם יוציאו החכמים שבכל דור ודור הפרטים המתחדשים.

(12) תהלים פרק א פסוק ב

כִּי אִם בְּתוֹרַת יְקֻנֵּק חִפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה:

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יט עמוד א

ואמר רבא: בתחילה נקראת על שמו של הקדוש ברוך הוא ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר: בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה.